

İNTERNETİN ANAVATANI KARIŞIYOR!

Cüneyd Altıparmak / Hukukçu,

<https://www.star.com.tr/acik-gorus/internetin-ana vatani-karisiyor-haber-1755263/>

Gazeteci Matt Taibbi, 2020 ABD seçimlerinde yaşanan Twitter skandalını yayınladı. Twitter'ın paylaşılan içeriklere müdahale ettiği ve sildiği ortaya çıktı. Aslında tahmin edilen bir şeydi ama bu artık kesinleşti. Taibbi'ye göre Twitter'ın spam ve dolandırıcılık ile mücadele etmek için geliştirdiği yazılımlar "siyasetin" hizmetinde.

P.Babicki

Çok ilginç zamanlardan geçiyoruz... Çinli bilgenin "ilginç zamanlarda yaşayasın" bedduası mı tutuyor acaba? Önceden kutsanan birçok konu yerle yeksan. Zorunluluklar mı etki ediyor, hakikatin geri dönüşünü mü yaşıyoruz bilemiyorum ama gerçekten çok enteresan bir dönemden geçiyoruz... Almanya'da Yeşiller Partisi üyesi Federal Ekonomi ve İklim Koruma Bakanı Robert Habeck enerji darboğazının aşılması için kapatılması planlanan kömür santrallerinde üretime devam edilmesini öneriyor. Yeni Zelanda 2009 yılı ve sonrasında doğanların artık sigara içemeyeceğini düzenleyen bir yasa hazırlıyor. İngiltere Genelkurmay Başkanı Stuart Peach, Rusya'nın küresel iletişim hatlarına ve denizaltından geçen internet kablolarına yönelik tehdit oluşturabileceğini söylüyor. Bu ilginç durumların şüphesiz en dikkat çekenini ise Biden'nin oğlu hakkında çıkan tüm olumsuz içeriklerin, yorumların filtrelenmesi. Yani internet ortamında görünmez hale getirilmesi. Bu olayın faili Twitter, azmettirici ise FBI... İklim ve internet konusunda parametreler değişmeye gebe. Bugünkü yazımızda sosyal medya şirketleri için aralanan perdeyi ele almak istiyoruz...

İpler kimin elinde?

James Ball'un Sistem (İnternetin Sahibi Kim ve Bize Nasıl Sahip?) adlı eserini tanıtan bir yazar, kitap için şöyle diyordu: "Ekranınızın arkasındaki dünyanın büyüleyici bir teşhiri..." İnternetin ipinin kimlerin elinde olduğunu ortaya koyan bu eser internette olan biteni ifşa eden ilk derli toplu metin diyebiliriz. Bize görünen kısmı ile "kablolar, ağlar ve bağlantılar" olarak beliren internet; aslında her birinin sahibinin ayrı, finans sahipliği farklı kılınarak bilinçli olarak anonim olduğu ileri sürülen bir yapı. Ball bu konuda kitabında "sistemin iç işleyişine doğru küresel bir yolculuğa" giriyor ve bilgisayar uzmanları, mühendisler, milyarderler, yatırımcılar, reklamcılar, istihbarat teşkilatlarından oluşan, internetin gerçek sahiplerine ulaşıyor. Kitapta

Arap Baharı'nda sosyal medyanın siyasi amaçlarla kullanılıp insanları harekete geçirmesine alkış tutanların; ABD seçimlerinde ya da İngiltere'de siyasi konu tercihlere dokununca nasıl davalar açıldığına değiniliyor. Kitap 2020 yılından geriye dönük değerlendirmeleri ele almış, bu anlamda çok kıymetli. Ama günümüzdeki birkaç olay var ki konunun hangi aşamalara vardığını anlamamız için mutlaka bilmemiz gerekiyor.

İlk örnek: Facebook!

Birçok örneği var sosyal medya şirketlerinin manipülasyonlarını ortaya koyan. Ancak bu konunun en önemli örneği "Facebook ve Trump Seçimleri". 2018 yılında dünyanın en zenginleri arasında olan Facebook'un kurucusu Mark Zuckerberg "Cambridge Analytica" skandalı ile paralel olarak kullanıcılarının verilerini ve özel hayata dair bilgilerini "satmakla" suçlanmıştı. Facebook'daki veri sızıntısını önlemek için yeteri kadar çaba sarf etmediğini söyleyen Zuckerberg, "Bu büyük bir hataydı. Özür dilerim" demişti... Yargılamada, Senatörler tarafından Facebook'un, siyasi propaganda yapan Rus hesaplarını tanımlayamaması yüzünden tenkit edildi. Facebook'un kurucusu bu eleştiriye şöyle yanıt vermişti: "2016'da Rusların bilgi operasyonlarını tanımlamakta yavaşlık. Seçimlere müdahale etmeye çalışacak ve yanlış bilgi yaymaya çalışacak sahte hesapları daha iyi tespit edecek yapay zekâ araçları oluşturduk...". Sonrasında ABD Federal Ticaret Komisyonu, Facebook'un kişisel bilgileri izinsiz ve usulsüz kullanması sebebiyle 5 milyar USD para ceza kesti...

Manifesto gibi açıklama

Sosyal medya şirketlerinin büyük bir kısmı ABD'de. Kaliforniya eyaletine kayıtlı şirketler sosyal medyanın sahibi desek yeridir. 14 Eylül 2022'de bu eyaletin Valilik Ofisinden yapılan açıklama bir manifesto mahiyeti taşıyordu: "Kaliforniyalıların, bu sosyal medya platformlarının kamusal söylemimizi nasıl etkilediğini bilmeleri gerekiyor ve bunun için her gün tükettiğimiz sosyal medya içeriğini şekillendiren politikaların şeffaflığı ve hesap verilebilirliğinin şeffaflaşmasına çok ihtiyaç duyuyoruz". 2021 yılında Frances Haugen'in, Facebook'un "kamu yararı" ile "şirket karı" arasında bir tercih yapmak durumunda kalsa, bu çatışmada gözünü kırpmadan kârı önceleyeceği yönündeki açıklamaları üzerine, Beyaz Saray Sözcüsü özetle şunları söylemişti: Şirketlerin iç düzenlemelerinin işe yaramadığı açık, sosyal medyanın gençler üzerindeki etkisi de biliniyor, bu konuda federal düzenlemelerin gündeme gelmesi bir gereklilik. Twitter eski mühendisi Alex Roetter'ın "kullanıcı verilerine erişiyor erişebiliyorduk" şeklindeki ifadesi yerini koruyor... İşte bu eski karışıklıklara geçenlere bir yenisi eklendi. Biden'ın oğlunun bilgisayarından çıkan müstehcen içeriklerin seçim döneminde Twitter'da bir anda görünmez hale gelmesi. Görüntülerin yayılmaması elbette gerekli. Fakat buna dair haber

ve yorumlara da artık ulaşamıyor. Twitter geçmişte benzer suçlamalarla karşı karşıya kaldı, ancak platform bu durumu her zaman reddetti. 2018'de Twitter'dan platformun o zamanki hukuk politikası ve güven başkanı şöyle demişti: "Siyasi bakış açılarına veya ideolojiye göre hesapları gölgelemiyoruz". Ama Gazeteci Matt Taibbi ve Bari Weis'in ifşaları sosyal medya üzerindeki perdeyi aralamakla kalmayacak, şirketlerin gerçek yüzünü ortaya çıkaracak türden.

Matt Taibbi ne dedi?

Gazeteci 2020 ABD seçimlerinde yaşanan Twitter skandalını yine Twitter'da peş peşe attığı tweetler ile yayınladı. Buna göre, Twitter'ın şirket için geliştirilen bazı uygulama ve araçlar ile paylaşılan bilgilere ve içeriklere müdahale ettiği ve sildiği ortaya çıktı. Aslında daha önce bilinen bir şeydi ama bu artık kesinleşti. Taibbi'ye göre Twitter'ın spam ve dolandırıcılık ile mücadele etmek için geliştirdiği yazılımlar "siyasetin" hizmetine sunuldu. Ekim 2020'de New York Post, Hunter Biden'ın terk edilmiş dizüstü bilgisayarının içeriğine dayanan bir ifşa olan gizli e-posta yazışmalarını yayınlamıştı. Bu bilgiler ve buna dayalı yorumlar sosyal medyada yayınlanmaya başladı. Normal şartlar altında bu tip ifşalara müdahale etmeyen Twitter, bu konuda kendiliğinden aksiyon alıp "olağanüstü hal" ilan etti. Paylaşılan linkleri kaldırdı. Birçok içeriğin "güvenli olmadığına" dair uyarılar dolaşıma sokuldu. Hatta, bu paylaşımların bir başka kullanıcıya mesaj yoluyla gönderilmesi engellendi. Bu konuda tweet atanların hesapları kilitlendi. Taibbi paylaşımlarında şunları söylüyordu: "Twitter, anlayışına göre, anında kitle iletişimi sağlamak için mükemmel bir araçtı ve ilk kez gerçek zamanlı bir küresel sohbeti mümkün kıldı..." Ama sonraları işin rengi değişti "...2020'de hem Trump Beyaz Saray'dan hem de Biden kampanyasından gelen talepler alındı" ama yerine getirilmesi dengeli değildi... Twitter ezici bir çoğunlukla tek bir siyasi yönetime sahip insanlardan oluştuğu için, Demokratlar'a daha yakın adımlar attı, onların taleplerin ve ihtiyaçlarını önceledi.

Twitter "tarafı"!

Bu ifşalar sonrası Twitter'ın yeni sahibi Elon Musk "Trump'ın yine de kaybedeceğini düşünüyor muyum? Evet. Biden, Hilary ve Obama'yı destekledim. Bununla birlikte, sosyal medya şirketlerinin seçimlere müdahalesi, açıkça halkın demokrasiye olan inancını baltalamaktadır ve yanıltır" diyerek durumu neredeyse tasdik etti. Hatta en ilginç ifadesi Taibbi'nin ifşa ettiği "Twitter dosyaları, Twitter aktivist çalışanlarının 2020 seçimlerinden önceki günlerde Amerika Birleşik Devletleri başkanını temelsiz bir şekilde bastırıldığını ve sansürlediğini gösteriyor. Bu, seçim müdahalesinin kahrolası bir kanıtı." şeklindeki bir paylaşımı "Kesinlikle doğru. Kanıtlar açık ve çok büyük." şeklinde cevaplayarak tasdik etmesi idi. Bari Weiss isimli gazeteci Twitter çalışanlarının gizli bir kara liste oluşturduğunu, böylelikle platformun filtreleme yaptığını,

belirli hesapların ve gönderilerin erişimini sınırladığını, kara listeye alınan bir hesabın gönderilerinin trend listesine girmesinin engellendiğini örnekleri ile gösteren bir yazı yayınladı. Yazıdaki "trend olan konuların görünürlüğünü aktif olarak sınırlıyor. Bunların hepsi kullanıcılara haber vermeden gizlice yapılıyor" şeklindeki ifade çok önemli!

Çıkış yolu var mı?

Bu ifşalar hepimizin düşündüğü ama ispat edemediği şeyleri ortaya koyması sebebiyle anlamlı. Bu çağın masalı, internetin anonimliği. Böyle bir şey yok. Bilgiler ve veriler her zaman kontrol altında. Artık sadece kontrol yok, müdahale de mübah. Hele ülkenin siyasi kaderine dönük bir gereklilik ise "sosyal medya topluluk kuralları", "kurallar ve politikalar" rafa kaldırılabilir. Hatta bunun devletin güvenlik güçleri tarafından istenmesi mümkün. Neyin içinde yaşadığımızı bilmek, sosyal medyanın ne olduğunu bilmek bu konudaki aydınlanmanın ilk adımı olacak sanırım. Biden'ın oğlunun olayında "infial" önleniyor. Ama bir başka ülke için bu görmezden gelinebiliyor hatta görünürlük takviyesi yapılabilir. Şirketler taraf tutuyor. Şirketler siyasete müdahale ediyor. Şirketler düşünme biçimimizi değiştiriyor. Sosyal medya şirketleri kendi koyduğu kuralları kendisi çiğniyor ve onlara saygı duymamızı bekliyorlar... Bize "yeni özgür dünya" olarak ihraç edilen bu sistem, aslında yeni bir hayat tarzı ihracı. Gerçeği yamultma biçimi... Bu başboş bırakılan ve adına da anonim masalı uydurulan sistemin ciddi bir reforma ihtiyacı var.

Dijital dünyanın sınırlandırılması için atılan en önemli iki adım "Kişisel Veriler" disiplinin uygulanması ve "unutulma hakkının" gündeme gelmesi oldu. Bu alanda ciddi adımlar atıldı. Ülkeler bunu benimsedi ve şirketler buna uymaya başlıyor. Ancak atılması gereken iki adım daha var. Bunlarda biri G7'nin gündeminde olan "küresel vergilendirme reformu". 2021 yılı G7 Maliye Bakanları, en büyük çok uluslu teknoloji devlerinin faaliyet gösterdikleri ülkelerde kendilerine düşen adil vergi payını ödeyecekleri anlamına gelecek küresel vergi reformu konusunda bir adım attılar. Ancak henüz somut bir gelişme yok. Bu adım, tüm dünyayı kapsayacak şekilde dizayn edilmeli. Bir diğer adım ise bir öneri olarak dünyaya yayın yapan sosyal medya şirketlerinin denetlenmesini sağlayacak bir uluslararası örgüt veya komisyon kurulması. Tüm dünya, sosyal medya başta olmak üzere birçok konuda bir sorun olduğunu düşündüğünde, örneğin Whatsapp çöktüğünde, Facebook verileri kaybolduğunda, Twitter hesap kapattığında, bu firmaların yaptıkları açıklamaya "boyun eğmek zorunda". Dünyada bunu denetleyen küresel bir mekanizma olmalı. Özellikle de kendi politikalarına uymayan şirketleri! İlginç zamanlardan geçtiğimiz bu dönemde, ilginç adımlar atmak gerekiyor...